

tres proposades. Un ll. *VINICOLA (format segons *agricola*, i els cultismes *vinicultura* i *vinicola*, de creació recent [1846]) hauria passat a *VINÜCÜLU, canviat finalment en *VINUBULU per un «canvi de sufix», de causes misterioses, que fa prodigiosos equilibris (pàgines 146-148) per justificar; i inversemblant més que més pel fet de ser substitució d'un sufix tan freqüent per una formació raríssima. La desviació d'Aebischer la causen unes grafies en b. llatí: *uinigoliis* Erau 1093, *uinigolaris* Erau 1099, *uiniculis* en una glossa del S. IX, *uinigolos* en les *Consuetudines Ilerdenses* del S. XIV, p. p. el P. Villanueva (xvi, 178).

És clar que la major part deuen ser meres errades de lectura per *viniug-*, *-iuc-* (tal com les que hem atrapat en algunes eds. cat.). És tan fàcil no veure més que els 6 pals verticals de *uini-* allà on s'havien d'escriure els 8 de *uiniu-*. ¿Hi hagué en tot això també un error voluntari de notaris erudits que ho volien adaptar als mots llatins *agricola*, *viticola*, *rusticola*, *viticultura*? És possible, com ho indica la falsa llatinització de *vinhogolia* en *vinnocolia* (Aude 1065); però és ben ingenu pretendre que valgui com a prova, com voldria Aebischer fer-nos creure, un cas isolat d'evident i artificiosament llatinització notarial. El sol fet que no hi ha testimonis romànics sinó de formes amb ò tònica (*vignoble*, *vignogoul*, *vinyòvol* etc.), sense cap testimoni romànic en *i* o en *é* ja descarta tot allò, junt amb la immensa quantitat de formes en *ó* fins en baix llatí. ¿Hi hagué, almenys, alguna influència d'aquelles formes notariales o baix-llatines en el mot romànic *vinyògol*? És el màxim que se li podria concedir, si bé resta poc versemblant i ben innecessari.⁴

La bona idea la va suggerir G. Cohn en una nota crítica sobre l'art. d'AntThomas (ASNSL CIII, 1899), 242: gr. *οινοφόρος*. No coneixent les formes catalanes i poc de les occitanes, no intentà gaire justificar-ho, de manera que M-Lübke li ho rebutja com «ganz unwahrscheinlich» i Aebischer fins creu que és un mot «imaginado por Cohn». En realitat es tracta d'un mot ben conegut de qualsevol amb un poc de lectures clàssiques. I aquí el canvi és ben simple, i la base fonètica és inobjetable. La substitució de *οινος* 'vi' pel ll. *vinu* 'vi' era inevitable des del moment que el mot entrava en el lèxic del poble romanitzat.

I lluny de ser mot postulat està comprovat de sobres. En grec està documentat de molt abans de Crist, des de Crítias, S. v, i Archéstratos S. iv, així com en Ateneu, Pòhux i altres clàssics. Però potser encara més en llatí, en la forma ja un poc llatinitzada *oenophorum* en passatges famosos de les Sàtires d'Horaci i del *De Finibus* de Ciceró. Va entrar en l'ús viu llatí perquè ja se cita en dos passatges de Lucili (S. III a. C.): «quibus vinum / defusum e pleno siet *oenophoro*»; figura en Persi, Plini, Nonius i St. Isidor; el juriconsult Paulus (S. III) l'hi atgeix *oenophorium*, pres del diminutiu grec en *ουον* («paterae, oenophoria et conchaes»). Que estava en l'ús popular ho veiem perquè el famós Probus, corrector del llatí vulgar, repren els qui diuen malament *oenofer* en lloc de *oenoferus* (Keil, *Gramm. Lat.*, 211.13).

El significat més estès en llatí i en grec és com a nom d'un atuell: «vas ferendo vino in itinere aptum», «una borraccia» (Forcellini). Ja des d'aquí podríem suposar que es passà a 'vinya', per una metàfora (lloc que conté vi). En l'origen, era un adjectiu, que s'aplicava a l'atuell (*κύλιξ*), però també es digué del raïm (*βότρυς οίνοφόρος*), Archéstratos. Fins podem dir que de fet, tant el sentit català de *vinyòvol*, com el fr.-oc., estan ja documentats en els clàssics. Car en inscripcions gregues hi ha *κώμαι οίνοφόροι* 'pagus, rodalies que fan vi, que tenen vinya' (*Corpus Inscr. Graecarum* I, 96.12), i en un antic glossari llatino-grec (pertanyent, doncs, al període antic) hi ha *οίνοφόρος γῆ*, traduït per *vinifera terra* (CGL II, 381.3).

D'altra banda també hi tenim el significat català i avinyonès de «vigneron». Almenys es tracta d'un home que aporta vi o en porta. Plini dóna el nom de *oenophorus* a una estàtua de Praxíteles (xxxiv, § 19, 21), «quae hominem vinum ferentem repraesentabat». En fi, la forma llatinitzada *VINOFORUM*, que ens convé com a base de *vinyòvol*, no és un supòsit, perquè està documentada, i precisament amb el sentit del 'home que serveix vi': «*vinoforum*: pincernarius», CGL II, 597.10 (cf. *pincerna* «échanson»). Endemés la forma radicalment llatinitzada es troba documentada en altres glosses, en aquestes com a nom de l'atuell —*viniforum* en un còdex, *viniferum* en l'altre— traduït per *βαύχ(αλλ)ίς* «vase où l'on faisait le vin», CGL II, 256.38, 506.8.

Com ja va posar de relleu Aebischer, les formes més antigues a França són totes de *vinu*-. 34 docs. des de 1053 fins a 1299, *Vignovol* per primera vegada el 1225; també en català *vinoual* el 1111; la *ny* (*nh, gn*) deu ser deguda a la influència del sinònim *vinyar*, *vinya* etc. La *-r-* de l'ètimon la tenim encara en els tres docs. occitans més antics, *vinobre*. La *-f-* intervocàlica se sonoritza obligatòriament en *-v-* (només hi haurà *-b-* si hi obliga una *-l-* o *-r-* immediata); després, en part *-òvol* passà a *-ògol*, pel canvi tan conegut i corrent de *v* en *g* (o viceversa) en contacte amb vocal posterior: *prevon/pregon* PROFUNDUS, SUBERUM > it. *sùghe-ro*, cat. *grègol* localment en lloc de *grèvol*, *marxigols/marxivols*. ¿Ens caldria invocar la influència d'*agricola*, *vinicola* etc. per motivar el canvi de la terminació *-òru*? Però aquí sí que no cal cercar justificar un canvi de «sufix», puix que els mots en *-ülü* són infinitament més nombrosos que els terminats en *-òru*.

DERIV.: *Vinyogolia*, supra.

Verema 'collita dels raïms', de l'antiquat *venema*, amb dissimilació de les nasals, i aquest, del ll. *VINDĒMĪA* id. (compost de *VĪNUM* i *DĒMĒRE* 'llevar, treure, pellucar'); en *vīn-dem-ia*, la *i* fou abreuçada davant *nd* segons la norma de fonètica llatina. □ 1.ª doc.: *venema*, c. 1200; *verema*, c. 1460, JRoig.

En el Capbreu de Besora del Solsonès, c. l'a. 1200, entre els tributs dels pagesos: «fa dos pareyls de galines e una somada de *venema*» (lín. 21), després repetit diverses vegades (llegit a l'Arxiu de Solsona, 1964); en l'exemple anterior i en els següents el significat és